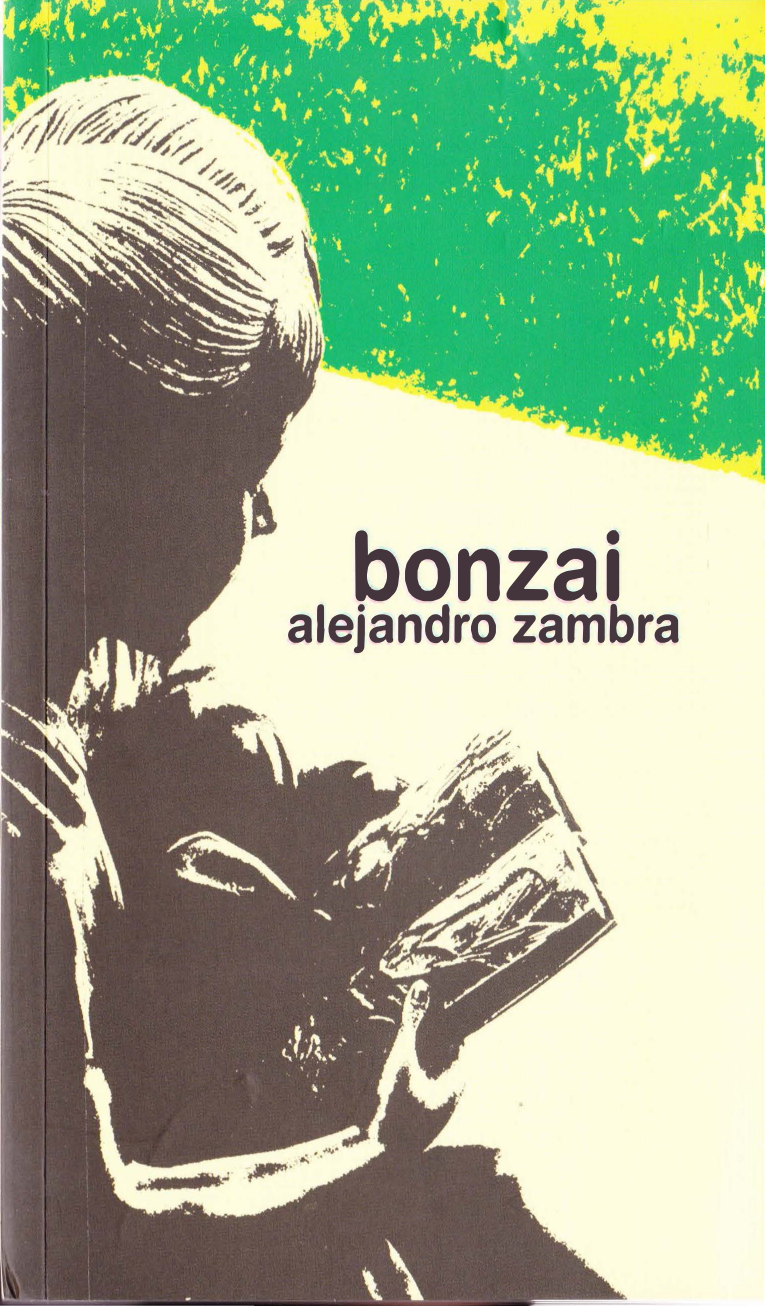

bonzai

alejandro zambra

Alejandro Zambra

1975'te Şili'de doğdu. İspanyol edebiyatı ve filoloji okudu. Etkilendiği yazarlar arasında José Santos González Vera ile Juan Emar'ı sayan Zambra, ilk romanı *Bonsái* (2006) ile çeşitli ödüller kazandı. Cristián Jiménez tarafından sinemaya uyarlanan *Bonsái* (2011) Cannes Film Festivali'nde ve İstanbul Film Festivali'nde gösterildi. *El Mercurio*, *La Tercera*, *The Clinic* ve *El País* gazetelerinde yazdı. Regina'da yaşıyor ve Santiago'daki Diego Portales Üniversitesi'nde edebiyat dersleri veriyor. *Bahía Inútil* (1998) ve *Mudanza* (2003) adlı şiir kitaplarının yanı sıra *No leer* (2010) adlı bir deneme kitabı var. Notos Kitap'ta yayımlanan öteki romanları: *Eve Dönmenin Yolları*, *Ağaçların Özel Hayatı*. Öykü kitabı *Mis documentos* (2013) da Notos Kitap tarafından yayına hazırlanıyor.

Çiğdem Öztürk

1978 İstanbul doğumlu. Adam Yayınları'nın ve *Adam Öykü*, *Adam Sanat*, *Pazartesi*, *Roll*, *Express*, *Bir+Bir* dergilerinin mutfağında çalıştı. Çevirdiği kitaplar arasında *Küba'da Sosyalizm ve İnsan* (Ernesto Che Guevara), *Tavşan Deliğinde Fiesta* (Juan Pablo Villalobos), *Bonzai* ve *Eve Dönmenin Yolları* (Alejandro Zambra) bulunuyor.

Alejandro Zambra

Bonzai

Notos Kitap 063
Edebiyat 022
Roman
©Notos Kitap Yayınevi, 2015
©Alejandro Zambra, Bonsái, 2006
Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Birinci Basım Mayıs 2012
İkinci Basım Haziran 2015

ISBN 978-605-5904-54-8

Sertifika 16343

Editör
Tuğba Eriş

Kapak Tasarımı
Faruk Ulay

İçerideki Resim
Leslie Leppe

Notos Kitap Yayınevi
İnönü Caddesi, Dümen Sokak, 7/7
Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul
0212 243 49 07
www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
twitter.com/NotosKitap

Baskı ve Cilt
Pasifik Ofset
Cihangir Mahallesi, Güvercin Caddesi No: 3/1
Baha İş Merkezi, A Blok Avcılar İstanbul
0212 412 17 77
Sertifika 12027

Alejandro Zambra
Bonzai

İSPANYOLCADAN ÇEVİREN
Çiğdem Öztürk

Roman

NOTOS KİTAP

Alhelí'ye

Yıllar geçiyordu ve değişmeyen tek insan
kitaptaki genç kızdı.
KAVABATA YASUNARI

Acı yontulur ve şekillenir.
GONZALO MILLÁN

I

Yumru

Sonunda kız ölür ve oğlan yalnız kalır; gerçi oğlan kızın, Emilia'nın ölümünden birkaç yıl önce yalnız kalmıştı. Kızın adı Emilia ya da Emilia'ydı diyelim, oğlanın adıysa Julio, Julio'ydu, hatta hâlâ Julio. Julio ve Emilia. Sonunda Emilia ölüyor, Julio ise ölmüyor. Gerisi edebiyat:

Birlikte uyudukları ilk gece bir kaza eseriydi. İspanyolca Cümle Bilgisi II'den sınavları vardı, ikisinin de hâkim olmadığı bir konuydu, ama mademki gençtiler ve teorik olarak her şeye istekliydiler, Vergara ikizlerinin evinde İspanyolca Cümle Bilgisi II çalışmak istememeleri için bir sebep yoktu. Ders çalışacak ekip beklenenden çok daha kalabalık çıktı: biri müzik koydu, müzikle çalışmaya alışık olduğunu söyledi; öteki votka getirdi, votka yoksa konsantrasyon güçlüğü çektiğini iddia etti; bir üçüncüyse portakal almaya çıktı, portakal suyu olmadan votkaya katlanamazmış. Sabahın üçünde körkütük sarhoş oldular, yatağa gitmeye karar verecek kadar. Her ne kadar Julio geceyi Vergara kardeşlerden biriyle geçirmeyi tercih ediyor olsa da Emilia'yla hizmetçi odasını paylaşma fikrine çabucak ısındı.

Julio sınıfta Emilia'nın durup durup soru sormasından hoşlanmazdı, Emilia ise Julio'nun neredeyse üniversiteye hiç uğramadan dersleri geçmesine gıcık olurdu, ama o

gece her ikisi de biraz niyeti bozmuş her çiftin keşfedeceği duygusal benzerliklerini keşfetti. Sınavlarının berbat geçtiğini söylemeye gerek yok. Bir hafta sonra bütünleme sınavı için tekrar Vergara'larla birlikte çalıştılar ve yine birlikte uyudular, bu ikinci seferde hizmetçi odasını paylaşmalarına gerek kalmadı, çünkü ikizlerin annesiyle babası Buenos Aires'e gitmişti.

Emilia, Julio'yla takılmaya başlamadan kısa süre önce tıpkı İspanyollar gibi *düzüşmeye** karar vermişti, artık kimseyle sevişmeyecekti, artık kendini birine bırakmayacak, kimseyle yatıp kalkmayacaktı, ne sikişecek ne de sokuşacaktı. Bu, Şili'yle ilgili bir sorun, demişti Emilia, Julio'ya, karanlığın verdiği hafiflikle ve elbette alçak sesle: Bu, genç Şililerin sorunu, sevişmek için fazla genciz, Şili'de sevişmiyorsan sadece sikişirsin ya da sokuşursun, ama ben seninle sikişmek ya da sokuşmak istemiyorum, *düzüşmeyi* tercih ederim, tıpkı İspanya'da olduğu gibi.

Emilia o zamanlar İspanya'yı bilmiyordu. Yıllar sonra bol bol düzüşeceği Madrid'de yaşayacaktı ama artık Julio'yla değil de daha çok Javier Martínez'le ve Ángel García Atienza'yla ve Julián Alburquerque'yle ve hatta sadece bir kereliğine ve biraz mecburiyetten de olsa Polonyalı kız arkadaşı Karolina Kopec'le. O gece, o ikinci gece, bütün bunlara rağmen Julio, Emilia'nın hayatındaki ikinci cinsel partneri, tıpkı annelerin ve psikologların biraz ikiyüzlülükle ifade ettikleri gibi,

* Orijinal metinde geçen "follar" sözcüğü Şili İspanyolcasında olmayan, İspanya'da kullanılan bir sözcük. Emilia bundan sonra "düzüşmeye" karar verdiğini söylerken İspanya'ya özgü bir şeye duyduğu özlemi dile getiriyor. (ç.n.)

Emilia'nın ikinci erkeği oldu, ama buna karşılık Emilia, Julio'nun ilk ciddi ilişkisiydi. Julio ciddi ilişkilerden kaçınırdı, kadınlardan değil, ciddiyetten kaçardı, çünkü ciddiyetin en az kadınlar kadar, hatta kadınlardan daha da tehlikeli olduğunu biliyordu. Julio ciddiyete mahkûm olduğunu biliyordu, ciddi kaderini değiştirmeyi ve ciddiyetin hayatının sonuna kadar onu ele geçireceği o korkunç ve kaçınılmaz günü sabırla beklemeyi büyük bir inatla deniyordu.

Emilia'nın ilk erkek arkadaşı hödüğün tekiydi ama hödüklüğünde belli bir samimiyet vardı. Bir sürü hata yapıyor ve neredeyse her defasında bunu fark edip durumu düzeltiyordu ama düzeltilmeyecek hatalar vardır ve hödük, yani ilki, affedilmesi mümkün olmayan bu hatalardan birini ya da ikisini işlemişti. Bunların ne olduğunu söylemeye bile değmez.

Çıkmaya başladıklarında ikisi de on beş yaşındaydı ama Emilia on altısını ve on yedisini bitirdiğinde hödük on beş yaşında kalmayı sürdürdü. Böylece: Emilia on sekizini, on dokuzunu ve yirmi dördünü doldurdu, oğlan on beş; yirmi yedi, yirmi sekiz, oğlan hâlâ on beş, hatta kızın otuzlarına kadar böyle gitti. Emilia otuzundan sonra doğum günlerini kutlamadı, bunun sebebi yaşını azaltmaya çalışması değildi, otuz yaşını kutladıktan birkaç gün sonra ölmesiydi, böylece bir daha doğum günü kutlamadı, çünkü o günden sonra bir ölü olmaya başladı.

Emilia'nın ikinci erkek arkadaşı çok beyazdı. Onunla birlikte dağlara tırmanmayı, bisikletle gezmeyi, koşmayı ve yoğurdu öğrendi. Özellikle bol yoğurtla geçen bir zaman dilimiydi ve bu, Emilia açısından önemli bir sonuç doğurdu, çünkü bol pisco'lu, kolalı pisco ve limonlu pisco ve hatta

buzsuz sek pisco içilen uzun ve karmaşık gecelerin yaşandığı bir dönemden çıkmıştı. Çok elleştiler ama cinsel ilişkiye girmediler, çünkü oğlan çok beyazdı ve Emilia kendisinin de çok beyaz, hatta bembeyaz olmasına, kısa ve kapkara saçlı olmasına –evet aynen öyleydi– rağmen ona güvenemiyordu.

Üçüncüsü aslında hasta bir adamdı. Emilia başından beri ilişkinin hüsranla biteceğini biliyordu, buna rağmen ilişkiyi bir buçuk yıl sürdürdüler ve ilk cinsel partneri, ilk erkeği o oldu, kız on sekiz yaşındaydı, oğlansa yirmi iki.

Üçüncüyle dördüncü arasında, daha çok can sıkıntısından, çeşitli tek gecelik ilişkileri oldu.

Dördüncü Julio'ydu.

Çok köklü bir aile geleneğinin izinde, Julio'nun cinsel hayatının başlangıcı önceden belirlenmişti, on bin pesoya, Isidora'yla, kuzen Isidora'yla, ki ondan sonra ne adı Isidora kalacaktı ne de Julio'nun kuzeni olacaktı. Ailenin bütün erkekleri Isidora'nın üzerinden geçmişti, mucizevi kalçaları ve romantizme duyduğu mutlak eğilimle onların isteklerini yerine getirmeye hazır, gençliğinin baharında bir kadındı, artık her ne kadar bir sürtük, sürtüğün de sürtüğü dediklerinden olmasa da: şimdilerde bunun açık bir şekilde anlaşılması için sürekli çabaladığı üzere, bir avukatın sekreterliğini yapıyordu.

Julio kuzen Isidora'yı on beş yaşında tanıdı ve ilerleyen yıllarda da onunla görüşmeye devam etti, özel bir hediye olarak; yeteri kadar ısrar ettiğinde ya da babasının gaddarlığı hafiflediğinde ve nihayetinde babanın pişmanlık dönemi olarak bilinen dönem geldi çattı, hemen arkasından en güzel sonucu parasal cömertlik olan babanın günahı dönemi yaşandı. Julio'nun Isidora'ya neredeyse âşık olduğunu, onu arzuladığını ve kızın da siyahlar giyen, öteki misafirlere kıyasla ona daha iyi davranan, onu şımartan ve biraz da eğiten bu genç okurdan kısa bir süre için etkilendiğini söylemeye herhalde gerek yok.

Julio ancak yirmili yaşlarında, sosyoseksüel eğilim-

ler göstererek yaşıtı kadınlarla takılmaya başladı, bu alanda pek başarılı olduğu söylenemez ama bu başarı Isidora'yı terk etmeye karar vermesine yetti. Onu bırakacaktı, tıpkı sigarayı ya da at yarışı oynamayı bırakır gibi. Pek kolay olmadı ama Emilia'yla geçirdiği o ikinci geceden aylar önce Julio kendini bu kötü alışkanlıktan kurtulmuş sayıyordu.

Bu durumda o ikinci gecede Emilia, her ne kadar Julio ikisini asla karşılaştırmamış olsa da, sadece tek bir rakibe karşı savaş veriyordu, çünkü bir yandan karşılaştırılmaları mümkün değildi, öbür yandan Emilia resmi olarak hayatının tek aşkı olacaktı, Isidora ise ancak ve ancak eski ve tatlı bir eğlence ve ıstırap kaynağı olarak kalacaktı. Julio Emilia'ya âşık olduğunda, Emilia'nın ona sunduğu eğlence ve ıstıraptan önceki bütün eğlence ve ıstırap, gerçek eğlence ve ıstırabın basit bir kopyasına dönüştü.

Julio'nun Emilia'ya söylediği ilk yalan Marcel Proust'u okumuş olduğuydu. Okuduğu şeylerle ilgili yalan söyleme âdeti yoktu, ama her ikisinin de bir şeyin başladığını ve bu şeyin gittiği yere kadar gideceğini, önemli bir şey olacağını anladığı o gece, o ikinci gece, Julio yapmacık bir sesle ve samimi bir poz takınarak evet dedi, on yedi yaşında, bir yaz vakti, Quintero'da Proust'u okuduğunu söyledi. O zamanlar yazı Quintero'da geçiren kimse kalmamıştı, hatta El Durazno plajında tanışan Julio'nun annesi babası bile, ki eskiden, Julio'nun on yedi yaşında *Kayıp Zamanın İzinde*'yi okumak için kapandığı büyükannesiyle büyükbabasının evine, güzel bir kaplıca olan ama şimdi alt tabakanın istilasına uğrayan Quintero'ya giderlerdi. Tabii ki yalandı: o yaz Quintero'ya gitmişti ve çok kitap okumuştu, ama Marcel Proust'u değil, Jack Kerouac'ı, Heinrich Böll'ü, Vladimir Nabokov'u, Truman Capote'yi ve Enrique Lihn'i okumuştu.

Aynı gece Emilia da Julio'ya ilk kez yalan söyledi, o da Marcel Proust'u okuduğu yalanını uydurdu. İlk başta sadece onu onayladı: Ben de Proust'u okudum. Ama sonrasında uzun bir sessizlik oldu, tedirgin edici değil, umut dolu bir sessizlikti, öyle ki Emilia'nın hikâyeyi tamamlaması gerekti: Geçen yıl okudum, beş ayımı aldı, çok meşguldüm, malum, üniversitedeki dersler mersler. Ama yedi cildi okumayı ka-

fama koymuştum, itiraf etmeliyim ki bu beş ay okurluk hayatımın en önemli beş ayı oldu.

Bu ifadeyi kullanmıştı: okurluk hayatım. O beş ayın hiç şüphesiz, okurluk hayatının en önemli beş ayı olduğunu söylemişti.

Emilia ve Julio'nun hikâyesinde nereden baksanız yalanlardan çok boşluklar vardı, boşluklar gerçeklerden daha azdı, hani şu tatsız ve mutlak gerçeklerden. Uzun değil ama yeteri kadar zaman içinde, kolay kolay ifade edilemeyen tutkularını ve emellerini, orantısız hislerini, kısa ve abartılı hayatlarını birbirlerine açtılar. Julio, Emilia'ya sadece psikoloğunun bilmesi gereken olayları anlatıyordu, Emilia ise buna karşılık Julio'yu hayatı boyunca aldığı kararların her biri için bir tür ezeli suç ortağına dönüştürdü. Mesela on dört yaşındayken bir keresinde annesinden nefret ettiğine karar verdiğinde: Julio onu dikkatlice dinliyor ve söylediklerini onaylıyordu, Emilia on dört yaşındayken iyi bir karar vermişti, başka bir ihtimal yoktu, o da aynen böyle yapardı ve eğer on dört yaşındayken birlikte olsalardı hiç şüphesiz, onu desteklerdi.

Emilia ve Julio'nunki gerçeklerle, her ikisinin de mutlak diye algılamak istediği bir suç ortaklığına çarçabuk dönüşen mahrem açıklamalarla dolup taşan bir ilişkiydi. Madem öyle, gittikçe ağırlaşan hafif bir hikâye demeli böylesine. Bu, gerçeğe, gerçek gibi görünen cümleleri etrafa saçmaya, bitmek bilmeyen sigaralar içmeye ve daha iyi olduklarına, geriye kalanlardan, o uçsuz bucaksız ve aşağılık *geriye kalanlar*

denen gruptan daha iyi ve saf olduklarına inananların vahşi suç ortaklığında hapsolmaya tutkun iki öğrencinin hikâyesi.

Çabucak, aynı şeyi okumayı, benzer düşünmeyi ve farkların üstünü örtmeyi öğrendiler. Kısa süre içinde kibirli bir samimiyet yakaladılar. En azından o zaman dilimi içinde Julio ve Emilia bir yumru biçimini almayı becerdi. Nihayetinde mutluydular. Buna şüphe yok.

II

Tantalia

O zamandan sonra bir iki saatliğine ayarladıkları evlerde, çarşafları pisco sour kokteyli kokan motellerde *düzüşmeye* devam ettiler. Bir yıl boyunca düzüştüler ve o yıl upuzun olsa da onlara kısa geldi, özellikle de Emilia çocukluk arkadaşı Anita'yla birlikte yaşamaya başlayınca iyiden iyiye uzamıştı.

Anita, Julio'dan pek hoşlanmıyordu, onun kendini beğenmiş ve bunalımlı bir tip olduğunu düşünüyordu ama kahvaltıda görüşmek zorundaydılar, hatta bir keresinde, belki de kendisine ve arkadaşına aslında Julio'ya gıcık olmadığını ispatlamak için, Emilia ve Anita'nın paylaştığı sıkışık ve pek rahatsız evin daimi misafiri Julio'nun en sevdiği kahvaltı olan kayısı yumurtalardan hazırladı. Julio'da Anita'yı rahatsız eden şey, arkadaşını değiştirmiş olmasıydı:

Sen benim arkadaşımı değiştirdin. Eskiden böyle değildi.
Sen hep böyle miydin?
Böyle derken?
Böyle işte, olduğun gibi.

Emilia uzlaştırıcı ve anlayışlı bir tavırla araya girerdi. Eğer hayatını değiştirmeyecekse biriyle birlikte olmanın ne anlamı var? Aynen böyle dedi, hatta şunları söylerken de Ju-

lio oradaydı: ancak hayatını değiştirecek ve mahvedecek birine rastladığında hayatın bir anlamı olur. Anita'ya göre bu, kuşku uyandıran bir iddiaydı ama tartışmaya girmedi. Emilia bu ses tonuyla konuştuğunda ona karşı çıkmanın saçma olacağını biliyordu.

Julio ve Emilia'nın tuhaflıkları sadece cinsel değildi (ki bu da vardı onlarda), duygusal da değildi (bundan da bol bol vardı), aynı zamanda, tabiri caizse edebiydi. Mutlu oldukları bir gece, Julio şaka niyetine Rubén Darío'nun bir şiirini okumuştu, Emilia bu şiiri, çığlıklar ve orgazmlar da dahil olmak üzere gerçek bir cinsel şiire, aleni bir seks şiirine dönüştürünceye kadar dramatize etmiş ve basitleştirmişti. Sonuçta her gece düzüşmeden önce yüksek sesli –kısık sesli– okuma işi bir alışkanlığa dönüştü. Marcel Schwob'un *Monelle'in Kitabı*'nı, Yukio Mişima'nın *Altın Tapınak*'ını okudular, bu kitaplar onlar için makul birer erotik ilham kaynağı oldu. Elbette kısa süre içinde bu okumalar epey çeşitlendi: Perec'ten *Uyuyan Adam*'ı ve *Şeyler*'i, Onetti ve Raymond Carver'ın birkaç hikâyesini, Ted Hughes'un, Tomas Tranströmer'in, Armando Uribe'nin ve Kurt Folch'un şiirlerini okudular. Hatta işi Nietzsche'nin ve Émile Cioran'ın fragmanlarını okumaya kadar vardırdılar.

İyi ya da kötü bir günde kader onları Borges, Bioy Casares ve Silvina Ocampo'nun *Fantastik Edebiyat Antolojisi*'nin sayfalarına sürükledi. Mahzenleri ya da kapısız evleri hayallerinde canlandırdıktan, adı ağza alınmayacak hayaletlerin yüzlerinin envanterini çıkardıktan sonra, Macedonio Fernández'in onları derinden sarsan kısa öyküsü "Tantalia"ya vardılar.

"Tantalia" kendilerini birleştiren aşkı simgelemesi için bir bitkicik almaya karar veren bir çiftin hikâyesi. Bitkicik ölürse onları birleştiren aşkın da öleceğinin sonradan farkına varıyorlar. Onları birleştiren aşk uçsuz bucaksız olduğundan ve hiçbir koşulda aşklarını feda etmeyeceklerinden o bitkiciği aynı cins bitkiciklerden oluşan bir yığının içinde kaybetmeye karar veriyorlar. Sonra çaresizlik baş gösteriyor, o bitkiciği bir daha bulamayacak olma bahtsızlığının acısını çekiyorlar.

Macedonio'nun karakterleri, kız ve oğlan, bir aşk bitkiciğine sahip oldular, sonra onu kaybettiler. Emilia ve Julio –aslında onlar pek de karakter sayılmaz ama yine de onları birer karakter olarak ele almak uygun düşebilir– düzüşmeden önce okumayı birkaç ay sürdürüyor, her şey çok makul, oğlan düşünüyor, kız düşünüyor, bazen de aynı anda düşünüyorlar: her şey çok makul, okumak ve bacakları birbirine dolamadan kısa süre önce okunanlar üstüne konuşmak güzel şey. Tıpkı kültür fizik yapmak gibi.

Bir metinde küçücük de olsa düzüşmeyi teşvik edici bir sebep bulmak o kadar da kolay değil, ama sonuçta her zaman bir paragrafı çekip çıkarmayı beceriyorlar ya da büyük bir istekle çekiştirilmiş ve sapkınlaştırılmış bir cümle işlerine yarıyor, onları ısıtıyor. (Bu ifadeyi seviyorlardı, ısınmak, bu yüzden burada kullandım. Bu ifadeyi neredeyse ısınmanın kendisi kadar seviyorlardı.)

Ama bu sefer her şey başkaydı:

Kelimeleri beklenmedik bir ürkeklikle kuşanan Emilia,

Julio'nun çenesini ve dudağının kenarını okşarken, Artık Macedonio Fernández'i sevmiyorum, dedi.

Ve Julio: Ben de. Beni eğlendiriyordu, çok hoşuma gidiyordu ama artık öyle değil. Macedonio'ya hayır.

Macedonio'nun öyküsünü çok kısık sesle okumuşlardı ve kısık sesle konuşmayı sürdürdüler:

Saçma, tıpkı rüya gibi.
Çünkü *bu* bir rüya.
Aptalca.
Seni anlamıyorum.
Bir şey yok, saçma işte.

Keşke bu, Emilia ve Julio'nun son düzüşmesi olsaydı. Ama Anita'nın bitip tükenmez şikâyetlerine ve Macedonio'nun öyküsünün yarattığı tuhaf huzursuzluğa rağmen devam ettiler. Belki de hayal kırıklığına hak ettiği değeri vermek için ya da sadece konuyu değiştirmek için o zamandan sonra yalnızca klasiklere yöneldiler. Dünyanın bütün sanat meraklılarının bir ara yaptığı gibi *Madame Bovary*'nin ilk bölümlerini tartıştılar. Arkadaşlarını ve tanıdıklarını Charles ya da Emma'ya olan benzerliklerine göre sınıflandırdılar, ayrıca kendilerinin de talihsiz Bovary ailesiyle karşılaştırılıp karşılaştırılamayacağını tartıştılar. Yatakta sorun çıkmıyordu, çünkü her ikisi de Emma'ya benzemek, Emma gibi olmak, Emma gibi *düzüşmek* için elinden gelen her şeyi yapıyordu ve en ufak bir şüpheye yer vermeyecek biçimde Emma'nın çok ama çok iyi düzüştüğüne, hatta mevcut koşullarda çok daha iyi düzüşeceğine inanıyorlardı; Santiago'da, 20. yüzyılın sonlarında Emma kitaptakinden çok daha iyi düzüşebilirdi. O gecelerde oda, görkemli ve düşsel bir kentte kendi kendine körlemesine hareket eden zırhlı bir araca dönüşüyordu. Geride kalanlar, ahali, kapalı kapıların ardında gerçekleşen bu büyüleyici ve kepaze romansın ayrıntıları hakkında kıskançlıkla homurdanıyordu.

Ama başka meselelerde anlaşamıyorlardı. Emilia'nın Em-

ma, Julio'nun ise Charles gibi davranıp davranmadığına ya da daha çok, her ikisinin de istemdışı bir şekilde Charles'ın yolunu izleyip izlemediğine karar veremiyorlardı. İkisi de Charles olmak istemiyordu, kimse Charles olmak istemez, kısa bir an için olsa bile.

Bitmesine neredeyse elli sayfa kala okumayı bıraktılar, artık sadece Anton Çehov'un öykülerine sığınabileceklerine ikna olmuşlardı.

Çehov'da zorlandılar, tuhaf şekilde Kafka'yla işler biraz daha iyi gitti, ama nasıl denir, darbeyi çoktan yemişlerdi. "Tantalia"yı okuduktan sonra finalin eli kulağındaydı ve elbette bu finalin en güzel, en acıklı ve en beklenmedik sahnelerini hayal ediyor, hatta canlandırıyorlardı.

Olanlar Proust'la oldu. Proust okumasını erteleyip duruyorlardı, onları ayrı ayrı *Kayıp Zamanın İzinde*'nin okunmasına –ya da okunmamasına– bağlayan, birbirlerine açamadıkları sır nedeniyle. Her ikisi de kitabı birlikte okumanın, aslında çok arzuladıkları bir yeniden okuma olduğu konusunda rol yapmak zorunda kaldı. Öyle ki özellikle hatırda kalıcı gibi görünen sayısız paragraftan birine geldiklerinde en samimi hallerini takınarak ses tonlarını değiştiriyor ya da hisli bakışlar atıyorlardı. O kadar ki, Julio bir keresinde işi, Proust'u gerçekten o anda okuduğunu hissettiğini söylemeye kadar vardırdı, Emilia ise ona, eline kondurduğu ince ve kederli bir dokunuşla karşılık verdi.

Akıllı insanlar olduklarından meşhur olduğunu bildikleri bölümleri atladılar: bütün dünya bundan etkilenmiş ama ben ötekinden etkileneceğim. Okumaya başlamadan önce,

önlem olarak, *Kayıp Zamanın İzinde* okuru için okuma deneyimini özetlemenin ne kadar zor olduğu konusunda anlaşmaya varmışlardı: Bu kitap, okuduktan sonra bile insanı tereddütte bırakan kitaplardan, dedi Emilia. Bu her zaman yeniden okuyacağımız kitaplardan biri, dedi Julio.

Swann'ların Tarafı'nda 372. sayfada kalmışlardı, tam olarak şu cümlede:

> Bilmek her zaman engelleyebilme imkânı sağlamaz; ama hiç değilse bildiğimiz şeyleri, avucumuzun içinde tutamasak da zihnimizde kullanıma hazır bulundururuz ve bu da bize üzerlerinde hâkimiyet kurduğumuz yanılgısını yaratır.*

Bu okuma parçasını Julio ve Emilia'nın hikâyesiyle bağdaştırmak mümkün, ama böylesi suiistimale girer. Suiistimale girer, çünkü Proust'un romanı bunun gibi parçalarla dolu. Ve ayrıca daha okunacak sayfalar var, çünkü bu hikâye sürüyor.

Ya da sürmüyor.

Julio ve Emilia'nın hikâyesi sürüyor ama devam etmiyor.

Birkaç yıl sonra Emilia'nın ölümüyle bitecek; ölmeyen, ölmeyecek, ölmemiş Julio sürüyor ama devam etmemeye karar veriyor. Emilia da aynı: şimdilik devam etmemeye karar verdi ama sürüyor. Birkaç yıl içinde artık sürmeyecek ve artık devam etmeyecek.

* Marcel Proust, *Swann'ların Tarafı - Kayıp Zamanın İzinde*, Çeviren Roza Hakmen, 10. baskı, YKY, s. 317. (ç.n.)

Onu engelleyecek bir şeyin olduğunu bildiğinden değil, ama hayalleri var ve hayallerden ibaret olan bu hikâye şöyle devam ediyor:

Her ikisi de, nasıl derler, sonun yazılmış olduğunu biliyordu, kendilerinin, birlikte roman okuyan, battaniyeler arasında kaybolan kitaplarla uyanan, bir sürü marihuana içen ve ayrıyken dinlemeyi tercih etmedikleri şarkıları birlikte dinleyen (mesela Ella Fitzgerald: o yaşta Ella Fitzgerald'ı yeni keşfetmiş olmanın mazur görülebileceğinin bilincindeler) hüzünlü gençlerin sonunun. Her ikisinin de hayali en azından Proust'u bitirmekti, yedi cildi birden ipe dizmekti ve romandaki son sözcüğün (Zaman sözcüğü) onlar için de öngörülebilir bir son sözcük olmasıydı. Okumaya devam ettiler, acınası halde bir aydan biraz daha fazla bir süre, günde on sayfa kadar. Sayfa 373'te durdular ve kitap o zamandan beri açık kaldı.

III

Ödünç Verilenler

Önce belli belirsiz bir fili andıran pirinç bebek Timothy oldu. Anita, Timoty ile uyuyordu, Timothy ile kavga ediyor, ona yemek veriyordu, hatta bir hafta sonra Emilia'ya geri vermeden önce onu yıkamıştı. O zaman ikisi de dört yaşındaydı. Birbirini takip eden her hafta kızların anneleriyle babaları onları buluşturmak için sözleşiyordu, bazen cumartesi ve pazarı elim sende oynayarak, ses taklitleri yaparak, diş macunuyla birbirlerinin yüzünü boyayarak geçiriyorlardı.

Sonra sıra elbiselere geldi. Emilia, Anita'nın bordo renkli balıkçı kazağını beğeniyordu, Anita onun yerine Snoopy'li poları istedi ve böylece yıllar içinde karman çorman bir hale dönüşecek kesintisiz bir pazarlık başladı. Sekiz yaşında Anita'nın, arkadaşına kenarları biraz yıpranmış şekilde geri verdiği bir origami kitabı oldu. On ile on iki arasında on beş günde bir dönüşümlü *Tú* dergisi aldılar ve Miguel Bosé, Duran Duran, Álvaro Scaramelli ile Nadie grubunun kasetlerini değiştokuş ettiler.

On dört yaşında Emilia, Anita'nın dudağına bir öpücük kondurdu ve Anita ne yapacağını bilemedi. Görüşmeye birkaç aylığına ara verdiler. On yedi yaşında Emilia onu tekrar öptü ve bu seferki öpücük biraz daha uzun sürdü. Anita güldü ve bunu bir daha yaparsa bir tokatla karşılık vereceğini söyledi.

On yedi yaşında Emilia Şili Üniversitesi'nde edebiyat okumaya başladı, çünkü bütün hayatı boyunca bunun hayalini kurmuştu. Anita edebiyat okumanın Emilia'nın en büyük hayali olmadığını, yeni okuduğu Delmira Augustini'yle doğrudan ilgili geçici bir heves olduğunu tabii ki biliyordu. Buna karşılık Anita'nın ulaşamadığı hayali birkaç kilo vermek ve elbette beslenme ya da spor eğitimi almaktı. Sonra yoğunlaştırılmış bir İngilizce kursuna yazıldı ve birkaç yıl boyunca o yoğunlaştırılmış İngilizce kursuna devam etti.

Yirmi yaşında Emilia ile Anita birlikte yaşamaya başladı. Anita, annesi sıfırdan başlama şansını hak ettiği için –kızına böyle söylemişti– yeni birini bulduğundan altı aydır yalnız yaşıyordu. Sıfırdan başlamak, çocuklar olmaksızın başlamak ve muhtemelen çocuksuz devam etmek demekti. Ama bu hikâyede Anita ve Anita'nın annesinin önemi yok, onlar yardımcı roldeler. Önemli olan, Anita'yla birlikte yaşama teklifini zevkle kabul eden Emilia, özellikle de Julio'yla kendi evinde düzüşme ihtimalinin çekiciliğine kapılarak.

Arkadaşının Julio'yla ilişkisi tamamen bitmeden iki ay önce Anita hamile olduğunu öğrendi. Baba –o zamanlar *sorumlu* deniyordu– Católica Üniversitesi'nde hukuk son sınıf öğrencisiydi, bu Anita'nın ısrarla altını çizdiği bir meseleydi, çünkü galiba yaptığı dikkatsizliği saygınlaştırıyordu. Tanışalı kısa bir süre olsa da Anita ve geleceğin avukatı evlenmeye karar verdi ve Emilia da şahitleri oldu. Partide damadın arkadaşlarından biri *cumbia* dansı yaparlarken Emilia'yı öpmeye kalktı ama Emilia bu tarz müzikten hoşlanmadığını öne sürerek yüzünü kaçırdı.

Yirmi altı yaşında Anita iki kız annesiydi artık ve kocası bir kamyonet alma ihtimali ya da belli belirsiz üçüncü bir çocuk yapma eğilimi (*Fabrikayı kapatmak için*, diyordu komik olmaya çalışan bir vurguyla, böyle söylediğinde insanlar güldüğüne göre belki de komikti) arasında gidip geliyordu. İşleri tıkırındaydı.

Anita'nın kocasının adı Andrés'ti ya da Leonardo. Biz Andrés'ti diyelim, Leonardo değil. Diyelim ki Emilia'nın onları ziyaret etmek üzere çat kapı geldiği gece Anita uyanıktı, Andrés ise yarı uyanık, kızlarsa uyuyordu.

Saat neredeyse gecenin on biriydi. Anita azıcık kalan viskiyi hakça paylaştırmak için elinden geleni yaptı ve

Andrés'in yakındaki bakkaldan bir şeyler almak için koşar adım çıkması gerekti. Elinde üç küçük boy kızarmış patatesle geri döndü.

Neden büyük paket almadın?
Çünkü büyük paket kalmamıştı.
Peki acaba neden beş küçük paket almayı akıl edemedin?
Küçük paketlerden beş tane değil, üç tane kalmıştı.

Emilia arkadaşını görmek için böyle birden çıkıp gelmenin pek de iyi bir fikir olmayabileceğini düşündü. Bu küçük kavga sürüp giderken salonu hâkimiyeti altına alan devasa bir Meksika şapkasına odaklanması gerekti. Kendini dışarı atmak üzereydi ama ziyaret sebebi acildi: okulda evli olduğunu söylemişti. İspanyolca öğretmeni olarak iş bulabilmek için evli olduğunu söylemişti. Ve ne yazık ki bir gece sonra iş arkadaşlarıyla birlikte bir partiye katılacaktı ve kesinlikle kocasının da ona eşlik etmesi gerekiyordu. Bu kadar tişörtten, albümden, kitaptan, hatta dolgulu sutyenden sonra bana kocanı ödünç vermek zor olmaz değil mi, dedi Emilia.

Bütün iş arkadaşları Miguel'le tanışmak istiyordu. Andrés mükemmel bir şekilde Miguel olabilirdi. Miguel'in şişman, esmer ve sempatik olduğunu söylemişti, Andrés hiç değilse çok esmer ve çok şişmandı. Sempatik değildi, onu gördüğü ilk andan beri, birkaç yıldır böyle düşünüyordu. Anita da şişmandı ve çok güzeldi ya da bu kadar şişman bir kadının olabileceği kadar güzeldi, diye düşünüyordu Emilia, biraz kıskançlıkla. Emilia daha çok, kaba ve sıskaydı, Anita ise şişman ve güzel. Anita kocasını bir süreliğine ona ver-

menin hiç sorun yaratmayacağını söyledi.

Bana geri verdiğin sürece.
Hiç şüphen olmasın.

Kahkahalarla güldüler, Andrés bir yandan kutuda kalan son patates kızartması parçalarını yakalamaya çalışıyordu. Ergenlik döneminde, erkekler konusunda çok dikkatliydiler. Emilia herhangi bir işe girişmeden önce gerekli soruları sormak için Anita'yı arıyordu ya da tam tersi. Ondan hoşlanmadığına emin misin? Eminim, sakın takılıp kalma bokkafa.

Andrés ilk başta isteksiz göründü ama sonra fikrini değiştirdi, en sonunda o da eğlenmeye başladı.

Coca-Cola'lı roma neden Cuba Libre dendiğini biliyor musun?

Hayır, diye yanıtladı Emilia, biraz yorulmuştu ve partinin bir an önce bitmesi için can atıyordu.

Gerçekten bilmiyor musun? Çok açık: rom Küba, Coca-Cola da Amerika Birleşik Devletleri, yani özgürlük. Çaktın köfteyi?

Ben başka bir hikâye biliyordum.

Hangi hikâye?

Biliyordum ama unuttum.

Andrés bunun gibi birkaç anekdot daha anlatmıştı, böylelikle onun katlanılmaz biri olmadığını düşünmek imkânsızlaşıyordu. Emilia'nın arkadaşlarının, yaptıkları maskaralığı anlamamaları için o kadar çok uğraştı ki, işi kendini salıverip Emilia'yı susturmaya kadar vardırdı. Emilia kendi kendine, Bir koca karısını susturur, dedi. Andrés, Anita'nın susması gerektiğini düşündüğünde onu susturuyor. O zaman Miguel'in de karısının susması gerektiğini düşündüğünde onu susturması kötü bir şey değil. Ben de Miguel'in karısı olduğum için susmalıyım.

Emilia gecenin geri kalanı boyunca öylece sessizlik içinde durdu. Artık herhangi birinin Miguel'le evli olduğundan

şüphe duymayacak olması bir yana, iş arkadaşları, diyelim ki birkaç hafta içinde ani ama adil bir boşanmayla sonuçlanacak bu evlilikle ilgili sorunları olmasına pek de şaşırmayacaktı. Arkası gelmeyecek: ne bir telefon, ne ortak arkadaşlar, hiçbir şey. Miguel'i öldürmek kolay olacak. Onlara, Kökünden kesip attım, demeyi hayal ediyordu.

Andrés arabayı durdurdu ve geceyi özetleyip Emilia'ya çok eğlenceli bir parti olduğunu ve gerçekten de bu buluşmalara katılmayı sürdürmenin onun için bir mahsuru olmadığını söylemeyi gerekli gördü. Çok sempatik insanlar ve sen bu kobalt mavisi elbisenin içinde çok güzel görünüyorsun.

Elbisenin rengi turkuvazdı ama Emilia düzeltmek istemedi. Emilia'nın evinin önündeydiler ve vakit hâlâ erkendi. Andrés çok sarhoş olmuştu, Emilia da yeteri kadar içmişti, belki de bu yüzden Andrés'in –Miguel'dense– bir kelimeyi ötekine bağlarken duraksaması ona birden pek de korkunç gelmemeye başladı. Ama bu düşünceler otomobildeki hacimli arkadaşının, içine girdiğini hayal ettiği anda vahşice kesildi. İğrenç, diye düşündü, tam da Andrés'in kendisine gereğinden fazla yaklaşıp sol elini sağ kalçasına attığı anda.

Emilia arabadan inmek istedi, Andrés itiraz etti. Ona sarhoşsun dedi, o da hayır değilim dedi, bunun alkolden kaynaklanmadığını, ona uzun zamandan beri başka gözle baktığını söyledi. İnanılmaz ama aynen böyle dedi: "Uzun zamandan beri sana başka gözle bakıyorum." Onu öpmeye çalıştı ve Emilia ağzına bir yumruk indirerek cevap verdi. Andrés'in ağzından kan geldi, çok kan geldi, rezalet derecesinde kan.

Bu olaydan sonra iki arkadaş uzun süre görüşmedi. Anita hiçbir zaman tam olarak ne olduğunu öğrenemedi ama ilk başta hoşuna gitmeyen ve sonra da Andrés'e duyduğu ilgi günden güne azaldığından pek de umursamadığı bir şeyleri tahmin etmeyi becerdi.

Ne araba ne de üçüncü kız ya da oğlan oldu, onun yerine iki yıllık hesaplı bir sessizlik ve zamanla Andrés'in kendini kusursuz bir babaya dönüştüreceği, her açıdan dostane bir ayrılık oldu. Kızlar iki haftada bir onda kalıyordu ve ayrıca ocak ayının tamamını onunla birlikte Maitencillo'da geçiriyorlardı. Anita bu yaz tatillerinden birinde Emilia'yı ziyaret etme fırsatı yarattı. Suçluluk duygusu içinde kıvranan annesi birkaç kez gezinin masraflarını üstlenmeyi teklif etmişti ve Anita her ne kadar kızlardan o kadar uzakta olma fikrini kabullenmekte zorlansa da merakının onu ele geçirmesine izin verdi.

Madrid'e gitti ama Madrid'e gitmedi. İzini tamamen kaybettiği Emilia'yı aramaya gitti. Salitre Sokağı'nın yerini ve tuhaf uzunluktaki bir telefon numarasını bulmakta epey zorlandı. Barajas'a vardığında bu numarayı aramaya niyetlendi ama sonra kendisine kalıtım yoluyla geçen çocuksu bir sürpriz yapma dürtüsüyle bundan vazgeçti.

Madrid güzel değildi, en azından Anita için, hele o sabah

birtakım işler karıştıran bir grup Mağriplinin arasından sıyrılıp metronun çıkışına ilerlemek zorunda olan Anita'cık için. Aslında onlar Ekvatorlular ve Kolombiyalılardı ama Anita hayatında hiç Mağripli tanımadığı için Mağripli olduklarını düşündü, çünkü kısa süre önce adamın birinin televizyonda Mağriplilerin İspanya'nın en büyük sorunu olduğunu söylediğini hatırladı. Madrid ona göz korkutucu, düşmanca bir şehir gibi göründü, bu nedenle elindeki not kâğıdına yazdığı adresi sormak üzere güvenilir birini seçmekte epey zorlandı. Metrodan çıktıktan sonra birtakım muğlak konuşmalar yaptı, ta ki sonunda Emilia'yla karşı karşıya gelene kadar.

Yine mi siyah giymeye başladın, ona söylediği ilk şey bu oldu. Ama söylediği ilk şey, aklına gelen ilk şey değildi. Hem zaten Emilia'yı görür görmez birçok şey düşündü: Çirkinsin, bunalımdasın, uyuşturucu müptelalarına benziyorsun, diye düşündü. Belki de kalkıp buraya kadar gelmemesi gerektiğini anladı. Emilia'nın kaşlarını, Emilia'nın gözlerini dikkatle inceledi. Mekânı küçümseyici bakışlarla tartıp biçti: çok küçük bir daire, tam bir mezbelelik, saçma, tıkabasa dolu. Emilia'nın ona söyleyeceklerini dinlemek istemediğini, eninde sonunda nasılsa öğreneceği şeylere karşı ilgi duymadığını düşündü ya da daha çok, hissetti. Bu mahallenin neden bokun içinde yüzdüğünü, neden kalkıp kaka kaynayan, kurnaz bakışlarla, tuhaf gençlerle, çantalarını sürükleyen şişman kadınlarla ve çantalarını sürüklemeyen ama çok yavaş yürüyen şişman kadınlarla dolu bu mahallede yaşamaya geldiğini bilmek istemiyorum. Bir kez daha dikkatlice Emilia'nın kaşlarına baktı. Emilia'nın kaşları karşısında ses-

sizliği korumanın en iyisi olduğuna karar verdi.

Yeniden siyah giymeye başlamışsın Emilia.

Hiç değişmemişsin Anita.

Emilia ilk düşündüğünü söylemişti: Hiç değişmemişsin. Hiç değişmemişsin, böyle kalmaya devam ediyorsun, olduğun gibi. Bense öyle olmaya devam ediyorum, hep öyle oldum ve şimdi belki de Madrid'de daha fazla öyle, hatta tamamen öyle olduğumu anlatacağım sana.

Arkadaşının tedirginliğini fark eden Emilia onu birlikte yaşadığı iki adamın zavallı ibneler olduğuna inandırmaya çalıştı. Burada ibneler çok şık giyiniyor, dedi, ama benimle yaşayan bu ikisi, ne yazık ki fareler kadar yoksul. Anita yatıya kalmak istemedi. Birlikte ucuz bir pansiyon aradılar, uzun uzadıya konuştukları söylenebilir ama belki de söylenemez; daha önceki gibi konuştuklarını söylemek yakışık almaz, çünkü daha önce birbirlerine güveniyorlardı ama şimdi onları birleştiren şey daha çok bir tedirginlik, suçlu bir yakınlık, utanç ve boşluk duygusuydu. Akşamı sonlandırmadan hemen önce, birkaç acil zihinsel değerlendirme yaptıktan sonra, Anita yanındaki bütün paranın neredeyse hepsini, kırk bin pesetayı çıkardı. Direnmek şöyle dursun, büyük bir minnettarlıkla gülümseyen Emilia'ya verdi. Anita onları iki saniyeliğine birleştiren ve sonra yeniden karşı karşıya, kendi yalnızlıklarıyla baş başa bırakan bu gülümsemeyi tanıyordu, biri haftanın geri kalanında turist kızın kendini müzelere, Zara mağazalarına ve şerbetli kreplere vurmasını, ötekiyse Emilia'nın kırk bin pesetayla ne yapacağını daha fazla düşünmemek için kendini tutmayı istiyordu.

IV

Artıklar

Gazmuri önemli değil, önemli olan Julio. Gazmuri'nin, arka arkaya sıralanınca yakın dönem Şili tarihine dair bir dizi oluşturan altı ya da yedi romanı var. Bu romanların ne anlattığını neredeyse kimse anlamadı, belki hepsini okuyan ve birkaç kez de tekrar okuyan Julio dışında.

Gazmuri ve Julio bir araya gelmeyi nasıl becerdi?

Bir araya geldiklerini söylemek işi abartmak olur.

Ama evet: Gazmuri ocak ayında bir cumartesi sabahı Providencia'daki bir kafeteryada Julio'yu bekliyor. Yeni bir romana son noktayı henüz koymuş: tamamen el yazısıyla Colón marka beş defteri doldurmuş. Alışılageldiği üzere defterlerini bilgisayara geçirmekle yükümlü kişi karısı, ama bu sefer istemiyor, yorgun düşmüş. Gazmuri'den yorulmuş, haftalardır onunla konuşmuyor, bu yüzden Gazmuri bıkkın ve pejmürde görünüyor. Ama Gazmuri'nin karısı önemli değil, Gazmuri'nin ise küçük bir önemi var. İhtiyar bu yüzden arkadaşı Natalia'yı arıyor, arkadaşı Natalia romanı bilgisayara geçirmek için hiç vakti olmadığını, meşgul olduğunu söylüyor ama Julio'yu tavsiye ediyor.

Elle mi yazıyorsun? Artık günümüzde kimse elle yazmıyor, Julio'nun cevabını beklemeyen Gazmuri gözlemliyor. Ama Julio cevap veriyor, hayır diyor, neredeyse her zaman

bilgisayar kullandığını söylüyor.

Gazmuri: O zaman ne demek istediğimi anlamıyorsun, o şevk halini tanımıyorsun. Kâğıda yazdığın zaman şevk duyarsın, kalemin sesi gelir. Dirsek, el ve kalem arasında tuhaf bir denge vardır.

Julio konuşuyor ama konuştuğu duyulmuyor. Birisi sesini açmalı. Buna karşılık Gazmuri'nin gırtlağından gelen davudi ses gümbürdüyor, etkiliyor:

Sen roman mı yazıyorsun, hani şu kısa bölümleri olan, kırk sayfalık, şimdilerin modası romanlardan?

Julio: Hayır. Ve bir şey söylemiş olmak için ekliyor: Bana roman yazmamı mı tavsiye ediyorsunuz?

Sorduğun sorulara dikkat et. Sana hiçbir tavsiyede bulunmuyorum, kimseye hiçbir tavsiyede bulunmam. Sana tavsiyede bulunmak için mi bu kafeteryada randevu verdiğimi sanıyorsun?

Gazmuri'yle konuşmak zor, diye düşünüyor Julio. Zor ama zevkli. Ardından Gazmuri tamamen kendi kendine konuşmaya başlıyor. Birtakım siyasal ve edebi komplo teorilerinden bahsediyor ve bir düşüncenin önemini üstüne basa basa vurguluyor: Kendini ölü makyajı yapanlardan koruyacaksın. Bana makyaj yapmayı istediğine adım gibi eminim. Senin gibi gençler ihtiyarların yanına sokuluyor, çünkü ihtiyar olmamız hoşlarına gidiyor. Genç olmak bir eksikliktir, bir meziyet değil. Bunu bilmen gerekiyor. Gençken eksik olduğumu düşünüyordum, hâlâ da kendimi öyle hissediyo-

rum. Yaşlı olmak da bir eksiklik. Çünkü biz ihtiyarlar âciz oluyoruz ve sadece gençlerin dalkavukluğuna değil, aynı zamanda, derinde bir yerde kanlarına da ihtiyaç duyuyoruz. Bir ihtiyarın çok kana ihtiyacı vardır, ister roman yazsın, ister yazmasın. Senin de çok kanın var. İyice bir bakıyorum da sana, belki de tek artığın kan.

Julio ne cevap vereceğini bilemiyor. Onu Gazmuri'nin uzun kahkahası kurtarıyor, söylediklerinin en azından bir bölümünün şaka olduğu anlamına gelebilecek bir kahkaha. Julio da onunla birlikte gülüyor: burada ikinci kişi olarak bulunmak hoşuna gidiyor. Bu rolü mümkün olduğu kadar sürdürmek istiyor ama bu güvenli rolü sürdürebilmek için bir şeyler söylemesi gerek, konuyla ilgili bir şeyler. Mesela bir fıkra anlatmalı. Ama fıkra çıkmıyor. Hiçbir şey söylemiyor. Konuşan Gazmuri oluyor:

Bu köşede bilgisayara geçireceğin romandaki çok önemli bir olay meydana geliyor. İşte bu yüzden seni buraya çağırdım. Romanın sonlarına doğru, tam bu köşede çok önemli bir şey oluyor, burası önemli bir köşe. Bütün bunlar için bana ne kadar fiyat çıkarmayı düşünüyorsun?

Julio: Yüz bin peso?

Aslında Julio bedava çalışmaya bile razı, her ne kadar hiç para artıramamış olsa da. Gazmuri'yle kahve ve tütün içmenin bir ayrıcalık olduğunu düşünüyor. Yüz bin pesoyu tıpkı daha önce günaydın dediği gibi söyledi, düşünmeden. Ve dinlemeyi sürdürüyor, Gazmuri'nin biraz gerisinde kalıyor,

her şeye kafa sallıyor, her ne kadar tüm söylediklerini dinlemek, bilgiyi sindirmek, tam şu anda, bilgiyle dolup taşar vaziyette kalmak istiyor olsa da:

Bunun en kişisel romanım olacağını söyleyelim. Öncekilerden biraz daha farklı. Sana biraz özetleyeyim: adam bir gençlik aşkının öldüğünü öğreniyor. Her sabah olduğu gibi radyoyu açıyor ve ölüm ilanları arasında kadının adının da geçtiğini duyuyor. İki ad ve iki soyadı. Her şey böyle başlıyor.

Hangi her şey?

Her şey işte, bütün her şey. O zaman bir karar verir vermez seni ararım.

Başka neler oluyor?

Hiçbir şey, her zamanki terane. Her şeyin cehenneme kadar yolu var. O zaman seni bir karara varır varmaz arayacağım.

Julio gözle görülür şekilde kafası karışmış olarak evine yürüyor. Belki de yüz bin peso istemek hataydı ama öte yandan Gazmuri gibi biri için bu paranın önemli bir miktar olup olmadığından emin değil. Tabii ki paraya ihtiyacı var. İki haftada bir sağcı bir entelektüelin kızına Latince dersi veriyor. Bir bu, bir de babasının verdiği ek kartta artakalan miktar bütün gelirini oluşturuyor.

Italia Meydanı'ndaki bir binanın bodrum katında yaşıyor. Sıcaktan sersemlediğinde pencereden gelip geçenlerin ayakkabılarına bakarak vakit geçiriyor. O akşamüstü anahtarı çevirmeden hemen önce, lezbiyen komşusu María'nın içeri girmek üzere olduğunu fark ediyor. Ayakkabılarını, sandaletlerini görüyor. Ve bekliyor, adımlarını ve kapıcıya verdiği selamı hesaplıyor, ta ki geldiğini hissedinceye kadar ve sonra da kapıyı açmaya uğraşıyor: her ne kadar anahtarlığında sadece iki anahtar olsa da elindeki anahtar deliğe uymuyormuş gibi yapıyor. Yan gözle bakarken, Hiçbir anahtar uymuyor galiba, diyor yüksek sesle ve bir şeyler görmeyi beceriyor. Yüzünü gerçekte olduğundan daha karanlık gösteren uzun ve beyaz saçlarını görüyor. Bir keresinde Severo Sarduy hakkında konuşmuşlardı. María'nın okumaya özel bir düşkünlüğü yok ama Severo Sarduy'un yazdıkları-

nı iyi biliyor. Kırk, kırk beş yaşlarında, yalnız yaşıyor, Severo Sarduy okuyor: işte bu yüzden, iki kere iki dört ettiğinden, Julio, María'nın lezbiyen olduğunu düşünüyor. Julio da Sarduy'u seviyor, özellikle de denemelerini, çünkü bu denemeler her zaman eşcinseller ve lezbiyenlerden bahsediyor.

O akşamüstü María, üstünde pek sık giymediği elbisesiyle her zamankinden daha rahat görünüyor. Julio bunu vurgulamak üzere ama kendini tutuyor, María'nın bu tip iltifatlardan hoşlanmıyor olabileceğini düşünüyor. Gazmuri'yle konuşmasını unutmak için onu kahve içmeye davet ediyor. Sarduy'dan, kitapları *Kobra*'dan, *Ateşböceği*'nden, *Big Bang*'den, *Bir Bedene Yazılanlardan*'dan bahsediyorlar. Ayrıca, ki bu yeni bir durum, öteki komşulardan, siyasetten, tuhaf salatalardan, diş parlatıcılarından, vitamin takviyelerinden ve María'nın Julio'nun bir gün denemesini istediği pikan cevizli bir sostan bahsediyorlar. Konuşacak bir şeyin kalmadığı an geliyor, herkesin kendi işine dönmesi gerektiği gün gibi ortada. María, İngilizce öğretmeni ama evde yazılımlar ve işitme cihazları için kullanım kılavuzu çevirileri yapıyor. Julio ona kısa süre önce çok iyi bir iş bulduğunu anlatıyor, ilginç bir iş, romancı Gazmuri'yle.

Onu hiç okumadım ama iyi diyorlar. Barselona'da onu tanıyan bir erkek kardeşim var. Galiba sürgünde birliktelermiş.

Ve Julio: Yarın Gazmuri'yle çalışmaya başlıyorum. Yeni romanını bilgisayara geçirmek için birine ihtiyacı var, çünkü kâğıda yazıyor, bilgisayarlardan da hoşlanmıyor.

Romanın adı ne?

Başlık üstüne konuşmamızı, tartışmamızı istiyor. Bir

adam radyodan gençlik aşkının öldüğünü duyuyor. Her şey öyle başlıyor, bütün her şey.

Devamı nasıl?

Onu hiç unutmamış, en büyük aşkı oymuş. Gençliklerinde bir bitkicik yetiştiriyorlarmış.

Bir bitkicik? Bonzai?

Aynen, bir bonzai. Onları birleştiren sonsuz aşkı temsil etmesi için bir bonzai almaya karar veriyorlar. Sonra her şey mahvoluyor ama oğlan kızı asla unutmuyor. Hayatını kurmuş, çocukları olmuş, ayrılmış ama kızı asla unutmamış. Bir gün kızın öldüğünü öğreniyor. Ve onun anısına bir şey yapmak istiyor. Bu şeyin ne olduğunu henüz bilmiyorum.

İki şişe şarap, sonra da seks. María'nın küçük kırışıklıkları odadaki loşluğa rağmen sanki birden daha çok fark ediliyor. Julio'nun hareketleri ağır, María ise Julio'nun yaşadığı kararsızlığın farkında, işleri biraz daha ilerletiyor. Titreme bir süre devam ediyor, şimdi daha çok kalçaların oyununu doğallıkla sürükleyen ritmik ve hatta hassas bir ürperti gibi.

Julio bir an için María'nın beyaz saçları arasında duraksıyor: narin ve teyelsiz bir kumaş gibi, son derece kırılgan. Dikkatlice ve aşkla okşanması gereken bir kumaş. Ama dikkatlice ve aşkla okşamak zor: Julio gövdeye inip elbiseyi kaldırmayı tercih ediyor. María, Julio'nun kulaklarında geziniyor, burnunun şeklinin üzerinden geçiyor, favorilerini düzeltiyor. Julio emmesi gerektiğini düşünüyor, bir erkek emeceği için değil, María'nın kendisini emenin bir kadın olduğunu hayal edeceğine inandığından. Ama María, Julio'nun düşüncelerini dağıtıyor: Hadi sok içime, diyor.

Sabahın sekizinde telefon çalıyor. Planeta Yayınevi'ndeki Silvia Hanım romanı bilgisayara geçirmek için benden kırk bin peso istedi, diyor Gazmuri. Kusura bakma.

Gazmuri'nin kuruluğu Julio'yu altüst ediyor. Bir pazar gününde saat sabahın sekizi, telefon onu biraz önce uyandırmış, yanında yatan lezbiyen ya da lezbiyen olmayan ya da eski lezbiyen gerinmeye başlıyor. Gazmuri onu reddetti, Planeta Yayınevi'nden Silvia Hanım kırk bin peso karşılığında işi yapacak. María kimin aradığını ya da saatin kaç olduğunu soracak kadar ayık olmasa da Julio yanıtlıyor:

Arayan Gazmuri'ydi, herhalde erken kalkıyor ya da çok istekli. Bu akşamüstü *Bonzai*'ye başlayacağımızı söylemek için aramış. Romana bu adı verecek: *Bonzai*.

Süregiden, rüya gibi bir şey. Bir yıldan daha az süren bir rüya, María Madrid'e gidene dek. María Madrid'e gidiyor, çünkü gitmesi gerekiyor ama en çok da burada kalmak için bir nedeni olmamasından ötürü. Senin bütün kuşlar da Madrid'e gidiyor, Julio'nun yavan arkadaşları ona böyle takılabilirdi ama Julio'nun yavan arkadaşı yok, kendini böyle arkadaşlıklardan her zaman korumuş. Sonuçta bu hikâyede önemli olan kız değil. Önemli olan Julio:

Onu asla unutmadı, diyor Julio. Hayatını kurdu, çocukları da oldu, ayrıldı ama onu unutmadı. Kız çevirmendi, tıpkı senin gibi, ama Japonca. Her ikisi de Japonca öğrenirken uzun yıllar önce tanışmışlar. Kız öldüğünde, oğlan onu hatırlamanın en güzel yolunun yeni bir bonzai yetiştirmek olduğunu düşündü.

Ve satın aldı?

Hayır, bu defa satın almadı, yetiştirdi. El kitapları buldu, uzmanlara başvurdu, tohum ekti, neredeyse kafayı yedi.

María bu hikâyeyi tuhaf bulduğunu söylüyor.

Evet, Gazmuri gerçekten çok iyi yazıyor. Sana anlattığım haliyle tuhaf bir hikâyeye, hatta bir melodrama benzi-

yor. Ama Gazmuri kesinlikle ona nasıl şekil vermesi gerektiğini biliyordur.

Gazmuri'yle ilk hayali toplantı o pazar günü gerçekleşiyor. Julio dört adet Colón marka defter satın alıyor ve bütün akşamı Forestal Parkı'ndaki bir bankta yazarak geçiriyor. Hummalı bir şekilde yazıyor, sahte bir elyazısıyla. Gece boyu *Bonzai* üstüne çalışmayı sürdürüyor ve pazartesi sabahı romanın ilk defterini bitiriyor. Bazı paragrafların üzerine mum isi bulaştırıyor, kahve döküyor, hatta yazıların üstüne kül serpiştiriyor.

María'ya: Bir yazar için en önemli sınav budur. Aslında *Bonzai*'de hiçbir şey olmuyor, konu iki sayfalık bir hikâyeyle anlatılabilir, belki çok da iyi bir hikâye değil.

Adları ne?

Karakterleri mi soruyorsun? Gazmuri onlara ad vermedi. Böylesinin daha iyi olduğunu söylüyor, ben de ona katılıyorum: onlar Kız ve Oğlan, Huacho ve Pochocha, adları yok ve belki yüzleri de yok. Başkahraman bir kral ya da bir dilenci, fark etmez. Gerçekten sevdiği tek kadının gitmesine izin veren bir kral ya da bir dilenci.

Sonra Japonca konuşmayı öğrenmiş mi?

Bir Japonca kursunda tanışmışlar. Aslında henüz bilmiyorum, herhalde bunun yanıtı ikinci defterde.

İlerleyen aylarda Julio sabahlarını Gazmuri'nin elyazısını taklit etmeye ayırıyor, akşamlarınıysa hâlâ bir başkasının mı, kendisinin mi olduğunu bilmediği ama sonlandırmaya,

en azından düşünmeyi sonlandırmaya karar verdiği bir romanı kopya ederek bilgisayarın başında geçiriyor. Metnin son halinin María için mükemmel bir veda hediyesi ya da María'ya verilebilecek tek hediye olduğunu düşünüyor. Aynen böyle yapıyor, yazmayı bitiriyor ve onu María'ya hediye ediyor.

María'nın gidişini izleyen günlerde Julio telaşla birkaç e-posta yazmaya girişiyor ve elbette bu e-postalar taslaklar klasöründe haftalarca takılıp kalıyor. Sonuçta ona aşağıdaki e-postayı göndermeye karar veriyor:

Seni çok düşünüyorum. Affet ama sana yazacak vaktim olmadı. Madrid'e sağ salim vardığını ümit ediyorum.

Gazmuri birlikte çalışmaya devam etmek istiyor ama neye devam edeceğimizi pek anlatmadı. Herhalde başka bir romandır. Aslında onun kararsızlığına, öksürüğüne, boğuk sesine, teorilerine daha fazla katlanmak istiyor muyum, bilmiyorum. Latince dersi vermeye devam etmedim. Sana anlatabileceğim daha fazla bir şey yok. Roman önümüzdeki hafta çıkacak. Gazmuri son anda romana *Artıklar* adını koymaya karar verdi. Ben beğenmedim, bu yüzden Gazmuri'ye biraz kızgınım ama sonuçta yazar olan o.

Sevgilerimle, J.

Julio, ürkekçe ve kafası karışmış şekilde, Gazmuri'nin gerçek romanı *Artıklar*'ın tanıtım toplantısına katılmak için

Ulusal Kütüphane'nin yolunu tutuyor. Salonun en arkasından, ara sıra sunumu üstlenen eleştirmen Ebensperger'in gözlemlerine katıldığını belirtmek üzere başını sallayan yazarı seçmeyi beceriyor. Eleştirmen, romana gerçekten ilgi duyduğunu belli etmek için ellerini ısrarla sallıyor. Editörse kendince çok belli etmeksizin izleyicilerin ne kadar ilgilendiğini anlamaya çalışıyor.

Julio sunumu yarım kulak dinliyor: Profesör Ebensperger edebi cesarete ve sanatçının uzlaşmazlığına atıfta bulunuyor, Rilke'nin bir kitabını çağrıştırdığını söylüyor, Walter Benjamin'in bir fikrini ortaya atıyor (her ne kadar adını anmasa da) ve Enrique Lihn'in (adını söylerken sadece Enrique diyor) bir şiirini hatırlatıyor, bu şiir ona göre *Artıklar*'ın çatışmasını mükemmelen özetliyor: "Ağır bir hasta / yaşam belirtisi göstermek için mastürbasyon yapıyor."

Editör sözü almadan önce Julio salondan çıkıyor ve Providencia yönüne doğru yürüyor. Yarım saat sonra, neredeyse hiç fark etmeden Gazmuri'yle tanıştığı kafeteryaya varıyor. Orada kalmaya karar veriyor, önemli bir şeyin olmasını bekleyerek. Bu süre içinde sigara içiyor. Kahve ve sigara içiyor.

V

İki Çizim

Ters yönde öldü, bütün trafiği altüst etti.
CHICO BUARQUE

Bu hikâyenin sonu bizleri büyülemeli ama büyülemiyor.

Haddinden uzun o akşam vakti Julio iki çizim yapmaya karar veriyor. İlkinde bir kadın, María görülüyor, ama aynı zamanda Emilia: Emilia'nın karanlık, neredeyse kara gözleri ve María'nın beyaz saçları; María'nın kıçı, Emilia'nın kalçaları, María'nın ayakları; sağcı bir entelektüelin kızının sırtı; Emilia'nın yanakları, María'nın burnu, María'nın dudakları; Emilia'nın gövdesi ve minik göğüsleri; Emilia'nın kasıkları.

İkinci çizim teoride daha kolay ama Julio'yu çok zorluyor, birkaç haftasını eskizler yaparak geçiriyor, ta ki istediği resmi bulana dek:

Bu uçurumun kenarında bir ağaç.

Julio her iki resmi de banyonun aynasına asıyor, sanki yeni tab edilmiş fotoğraflarmış gibi. Ve aynanın yüzeyini tamamen kaplayan resimler orada kalıyor. Julio çizdiği kadına bir isim vermeye cesaret edemiyor. Ona, o diyor. Onun o'suymuş gibi anlaşılıyor. Ve ona bir hikâye uyduruyor, yazmadığı, yazmaya zahmet etmediği bir hikâye.

Annesi ve babası ona para vermeyi reddettiğinden, Julio Italia Meydanı'nın kaldırımlarından birinde seyyar satıcı olmaya karar veriyor. İş yürüyor: sadece bir hafta içinde kitaplarının neredeyse yarısını satıyor. Özellikle Octavio Paz'ın (*Octavio Paz Seçme Şiirler*), Ungaretti'nin (*Bir İnsanın Yaşamı*) şiirleri ve Neruda'nın *Bütün Eserleri*'nin eski bir baskısı için iyi para alıyor. Ayrıca Espasa Calpe'nin editörlüğünü yaptığı bir alıntılar sözlüğünü, Claudio Giaconi'nin Gogol üzerine bir denemesini, Cristina Peri Rossi'nin hiç okumadığı birkaç romanını ve son olarak daha önce okuduğu, birçok kez okuduğu ama artık bir daha okumayacağı iki romanını, González Vera'nın *Alhué*'sini ve Valéry Larbaud'nun *Fermina Marquéz*'ini elden çıkarıyor.

Satıştan kazandığı paranın bir bölümünü bonzailer için araştırma yapmaya yatırıyor. Sistemli bir kuruntuyla çözmeye çabaladığı el kitapları ve özel dergiler alıyor. Bu el kitaplarından biri, belki de daha az işe yarayanı ama bir amatör için daha uygun olanı şöyle başlıyor:

Bir bonzai, bir ağacın minyatür bir sanatsal kopyasıdır. İki unsurdan oluşur: canlı ağaç ve kap. İki unsur uyum içinde olmalıdır ve ağaç için uygun saksının seçimi de kendi içinde neredeyse bir sanat biçimidir. Bitki sarmaşık, çalı ya da bir ağaç olabilir ama normalde bir ağaç olduğu düşünülür. Kap genellikle bir saksı ya da enteresan bir taş parçası olur. Bir bonzaiye asla bonzai ağacı denmemelidir. Sözcük zaten canlı unsuru içinde barındırır. Kabın dışına çıkarıldığında, ağaç artık bir bonzai değildir.

Julio bu tanımı ezberliyor, çünkü bir taşı ilginç bulma fikri hoşuna gidiyor ve paragrafta vurgulanan hassas noktalar aklına yatıyor. "Ağaç için uygun saksının seçimi de kendi içinde neredeyse bir sanat biçimidir", düşünüyor ve tekrar ediyor, orada hayati bir bilginin bulunduğuna kendini inandırana dek. Bu nedenle, saksı seçiminin kendi içinde bir sanat biçimi olduğundan, bir bonzainin bonzai ağacı olmadığından, çünkü zaten kelimenin canlı unsuru içerdiğinden haberi olmayan bir başkahramana sahip uydurma romanı, gereksiz romanı *Bonzai*'den utanç duyuyor.

Bir bonzaiye bakmak tıpkı yazmaya benziyor, diye düşünüyor Julio. Yazmak, bir bonzaiye bakmak gibi, diye düşünüyor Julio.

Gündüzleri gönülsüzce sabit bir iş arıyor. Öğleden sonra eve geliyor ve el kitaplarını karıştırmaya dalmadan önce güçbela bir şeyler yiyor: tıpkı ezberlediği parçadaki gibi bilgelik yolunda ipuçlarıyla dolup taşıyor, elinden geldiğince

sistemli ilerliyor. Uykuya yenik düşene dek okuyor. Bonzailerde en sık rastlanan hastalıklara, yaprakların ezilmesine, budamaya, bitkiyi telle çevirmeye dair okuyor. Sonunda tohumları ve aletleri buluyor.

Ve onu yetiştiriyor. Bir bonzai yetiştiriyor.

Bir kadın, genç bir kadın.

María'nın Emilia'ya dair öğrenebildiği tek şey bu. Ölen kişi bir kadın, genç bir kadın, arkasında duran birisi böyle söylüyor. Genç bir kadın kendini Antón Martín istasyonunda metronun önüne atmış. María bir anlığına olay yerine yaklaşmayı düşünüyor ama birden bu isteğini bastırıyor. Biraz önce intihar eden o genç kadının yüzünü güya hayalinde canlandırarak metrodan çıkıyor. Kendisini düşünüyor, bir zamanlar şimdikinden daha az üzgün, daha umutsuz olduğunu. Şili'deki, Santiago'daki bir evi, bu evin bahçesini düşünüyor. Çiçeksiz ve ağaçsız bir bahçe ama yine de bahçe olarak anılmaya hakkı var –öyle düşünüyor– hiç kuşku yok ki orası bir bahçe. Violeta Parra'nın bir şarkısını hatırlıyor: "Bahçemdeki çiçekler / hemşirelerim olmalı." Fuentetaja Kitabevi'ne doğru yürüyor, çünkü o akşam Fuentetaja Kitabevi'nde bir taliplisiyle buluşacak. Yolda birden onu ve kitapçıyı ve Montera Sokağı'ndaki seks işçilerini ve ayrıca konuyla hiç alakası olmayan başka sokaklardaki başka seks işçilerini ve bir filmi, beş altı yıl önce gördüğü bir filmin adını düşünüyor olmasının dışında, taliplinin adının pek önemi yok. Böylece kendini Emilia'nın hikâyesinden, bu hikâyeden uzaklaştırmaya başlıyor. María, Fuentetaja Kitabevi'nin yolunda gözden kayboluyor. Emilia'nın cese-

dinden uzaklaşıyor ve bu hikâyenin içinden sonsuza dek çıkıp gitmeye başlıyor.

İşte gitti.

Şimdi Emilia geride kaldı, tek başına, metronun işleyişini bozarak.

Emilia'nın cesedinin çok uzağında, orada, burada, Santiago'da Anita annesinin alışılageldik itiraflarından birini daha dinliyor, ardı arkası hiç kesilmeyecekmiş gibi duran ve Anita'nın sanki kendi sorunlarıymışçasına ve bir yandan da kendi sorunları olmadığı için rahatlayarak öfkeli bir suç ortaklığıyla çözmeye çalıştığı annesinin ailevi sorunları.

Öte yanda Andrés tedirgin: on dakika içinde check-up'a girecek, her ne kadar en küçük bir hastalık belirtisi olmasa da ilerleyen günlerde kötü haberler alacağına birden emin oluyor. Kızlarını, Anita'yı ve birini daha, herhangi birini hatırlamak için bir neden yokken bile aklından çıkmayan, her zaman hatırladığı başka bir kadını düşünüyor. Tam o anda yüzünde tatmin olmuş bir ifadeyle yürüyen bir ihtiyar görüyor, adam adımlarını sayıyor, bir sigara ya da bozuk para arayışında ceplerini yokluyor. Andrés sıranın kendisine geldiğini anlıyor, şimdi rutin kan tahlilleri, sonra da rutin röntgen çekimleri ve ardından belki de rutin tarama için sıra onda. Biraz önce orayı terk eden ihtiyar, Gazmuri. Birbirlerine selam vermediler, ne tanışıyorlar ne de tanışacaklar. Gazmuri'nin keyfi yerinde, çünkü ölmeyecek: ölmeyeceğini bilmesi kadar, birinin hayatta kalacağını bilmesi kadar mutluluk veren pek az şey olduğunu düşünerek klinikten uzak-

laşıyor. Bir kez daha paçayı sıyırdım, diye düşünüyor.

Dünyada Emilia'nın ölü olduğu ilk gecede Julio uykusunda rahat edemiyor ama iç sıkıntıları yüzünden rahatsız uykulara çoktan alışmış. Aylardan beri bonzainin mükemmel şekli, öngördüğü üzere berrak ve asil şekli alacağı anı bekliyor.

Ağaç, tel örgülerin işaret ettiği rotayı izliyor. Julio sonunda birkaç yıl içinde çizimdekinin aynısı olacağını ümit ediyor. Dört ya da beş kez uyandığı o gece, her uyanışını bonzaiye bakma fırsatına dönüştürüyor. Arada kumlu bir yerde, bir çöl ya da bir plajda geçen bir rüya görüyor, rüyada üç kişi sanki tatildeymişçesine ya da güneşlenirken fark etmeden ölüvermiş gibi, güneşe ya da gökyüzüne doğru bakıyor. Birden mor renkli bir ayı beliriyor. Kocaman bir ayı, yavaş yavaş ve ağır ağır vücutlara yaklaşıyor, aynı yavaşlıkla etraflarında yürümeye başlıyor, ta ki bir daireyi tamamlayıncaya dek.

Julio'nun hikâyesini bitirmek istiyorum ama Julio'nun hikâyesi bitmiyor, sorun bu.

Julio'nun hikâyesi bitmiyor ya da şöyle bitiyor:

Julio, Emilia'nın intihar ettiğini bir ya da bir buçuk yıl sonra öğreniyor. Haberi ona, Anita ve kızlarıyla birlikte Bustamante Parkı'nda yapılan çocuk kitapları fuarına giden Andrés veriyor. Recrea Yayınevi'nin standında Julio görülüyor, satış elemanı olarak, parası az ama çok kolay bir iş. Julio mutlu görünüyor, çünkü o gün kitap fuarının son günü, yani yarından itibaren bonzaiyle ilgilenebilecek. Anita'yla karşılaşmasında bir yanlış anlaşma oluyor: ilk başta Julio Anita'yı çıkaramıyor ama Anita numara yaptığını, onu tanıdığını ama onunla karşılaşmanın hoşuna gitmediğini düşünüyor. Biraz içi sıkılarak kim olduğunu söylüyor ve arada Julio'nun Emilia'yla ilişkisinin son günlerinde ya da son sayfalarında hayal meyal tanıdığı Andrés'le birkaç yıldır ayrı olduklarını belirtiyor. Beceriksizce, laf olsun diye, Julio ayrıntıları soruyor, eğer ayrıldılarsa neden bu eksiksiz aile tablosu içinde birlikte yer aldıklarını anlamaya çalışıyor. Ama Julio'nun münasebetsiz sorularına ne Anita'nın ne de Andrés'in vereceği iyi bir cevap var.

Tam birbirlerine veda ederlerken, Julio ilk başta sorması gereken soruyu soruyor. Anita ona sinirli bir bakış atıyor ve cevap vermiyor. Kızlarla birlikte elmaşekeri almaya gidiyor. Kalan Andrés oluyor ve hiç kimsenin tam olarak bilmediği upuzun bir hikâyeyi kötü şekilde özetliyor; bu sıradan hikâyenin tek özelliği onu kimsenin doğru düzgün anlatamaması. Andrés, Emilia'nın bir kaza geçirdiğini söylüyor, Julio tepki vermeyince, hiçbir şey sormayınca Andrés net bir bilgi veriyor: Emilia öldü. Kendini metronun önüne attı ya da öyle bir şey, aslında ben de bilmiyorum. Galiba uyuşturucu kullanıyordu ama aslında bence öyle değil, buna inanmıyorum. Öldü, onu Madrid'e gömdüler, bu kesin.

Bir saat sonra Julio ücretini alıyor: en azından önündeki iki hafta boyunca kendisini idare edeceğini düşündüğü üç tane on bin pesoluk banknot. Eve yürümek yerine bir taksi durduruyor ve şoförden otuz bin pesoluk yol yapmasını istiyor. Tekrar ediyor, açıklıyor ve hatta parayı taksiciye önceden veriyor: Hangi yöne olursa olsun, daire çizin ya da düz gidin, fark etmez, otuz bin pesoluk yolu yapınca taksinizden ineceğim.

Uzun bir yolculuk oluyor, müziksiz, Providencia'dan Las Rejas'a, sonra da dönüşte Merkez İstasyonu, Matta Bulvarı, Grecia Bulvarı, Tobalaba, Providencia, Bellavista. Yol boyunca Julio taksicinin sorduğu hiçbir soruya cevap vermiyor. Onu duymuyor.

Santiago, 25 Nisan 2005

roman

bonzai

alejandro zambra

Bonzai, Julio ve Emilia'nın hikâyesiyle yoğrulan küçük ve incelikli bir roman, tıpkı bonzailer gibi. Julio ve Emilia'nın birlikteliği yalnızca cinsel ya da duygusal değil, aynı zamanda edebi. Her gece sevişmeden önce birbirlerine şiirler, romanlar, öyküler okuyorlar. Madame Bovary'den Altın Tapınak'a, Uyuyan Adam'dan Raymond Carver'ın öykülerine...

Bonzai'deki yazar adayı anlatıcı, "Bu, gerçeğe, gerçek gibi görünen cümleleri etrafa saçmaya, bitmek bilmeyen sigaralar içmeye ve daha iyi ve saf olduklarına inananların vahşi suç ortaklığında hapsolmaya tutkun iki öğrencinin hikâyesi," diyor, Julio ve Emilia'nın gitgide ağırlaşan hikâyesi için. Sonunda Emilia ölüyor, Julio ise ölmüyor. Gerisi edebiyat.

İspanyolcadan çeviren
Çiğdem Öztürk

Sabır Taşı
EDEBİYAT

ISBN 978-605-5904-54-8

10 TL